

ఓమ్.

శ్రీ సత్యమహర్షి వ్రాసినది.

శ్రీ

వట్టిమాయ శతకము.

ఇయ్యది

గుంటూరుజిల్లా నరసరావుపేట తాలూకా సంతకుడిపాటి పురనివాసుడగు

గిరినీల సామాయనశాస్త్రి వ్రాసినది

శ్రీ శ్రీ శ్రీ గోపాలని మాతమంత్రామహాస్త్రిగారికి

బరిష్కృతము.

శ్రీ శేషులై న గంగుల మల్లెఖార్వరశ్రద్ధిగారి సతీమణియగు

చామలక్ష్మమ్మగారి ప్రవక్ష్యమహామహా

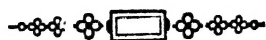
~~~~~  
1000 పాదములు  
~~~~~

నరసరావుపేట ర జ్యోతమముద్రాక్షరశాలయ దు ముద్రింపించు

పరిచరింపజేయు.

1932

పీఠిక.

సాతకమునకు నమస్కారము, విశ్వావిధులకు నమస్కారము!

ఈవట్టిమాయాశతకమును రచించిన కవినిగురించి యితఃపూర్వము నాచే బరిష్కృతములై 1923-1928 సంవత్సరములయందు మున్ఫితములై యున్న సత్ప్రస్థునిచరిత్ర సుజనమనోలాసము అను రెండుగ్రంథములయందు చీకవార్యులు స్థానీపులాకన్యా యనుగ వసవిచేసికొనియుంటి, అవిషయవేమరల వార్యులకొనుట లభ్యకృతమును వసంబంధమునగుట నాతోననుమాని యేకద్యధమును గుంచించిమప్పించు బ్రయత్నించెది. గ్రంథనామము వట్టిమాయాశతకము. అందలి విషయము తత్వోపాస్యము అట్టి తత్వోపాస్యము నెరుంగవలయునన్న బ్రహ్మధమును సంస్కృత భాషాపాండిత్యము వలవరము కొనినకాని వేదాంతశాస్త్రజ్ఞులను కవకాశముకలుగదు అటులవకాశము కలిగినను సద్గురువు నాశ్రయించి వత్సరములకొలదిపంచుగాచియుండిననేగాని కవియును మహాధకముగాదు. అటుల మహాధకమైనను తనంత దానానందించుటకే వలనుపడును గాని తాననుభవించెడి యానందమును బ్రపంచమునకు బంచిపెట్టుటకేమాత్రము వసతి కుదురుదు. అదియు గురురవలెనన్న జన్మాంతరవాసనాబలముననే లభ్యమగుగాని తదితరముగాదు అట్టిస్థితిలో నీశతకమును వ్రాసిన వ్యక్తికులమున రెడ్డియయ్య శాస్త్రవాసన నెరుంగనివాడయ్య గవితావిషయమున కేకొలదిమాత్రపు జ్ఞానమో సంపాదించుకొనిన వాడయ్య నింత పెద్దపనికి బూనుట సాహసమే, ఇతను 'దినగదినగవేము తియ్యనుండు' అను సామెతను బురస్కరించుకొని కాబోలు దినకీర్త్యము నీతోవ్విదివత్సరములనుంచి యు కేపద్యములో వీక్షింపలో వ్రాయుచు గొంచెమభివృద్ధి జేసికొనుచున్నట్లు గోచెడిని ప్రకృతము ననుసరించెదనుగాక. ఈకవి ప్రస్తుతనా నితానమున నర్నారావు పేట కరుదేరి నాకడకీగ్రంథమును గొనితెచ్చి కనుపరచి చదివించిపించి వెనుకటివలె బరిష్కరణమొనర్చి ముద్రిణమున కనుకూలముగను శ్రోతల కానంద దాయకముగను నుండులాగున జక్కపరచి శుద్ధప్రతివాసి యొసంగుడని యనేకవిధముల వేడ నేనును వల్లెయని యొప్పికొని 28—12—31వ తేదీ యుదయమావ్యక్తి సంప్రాప్తముపై దన స్వగౌరవమును సంతగుడిపాడునకుజని యటఁ గొంతకాల మధిపనించి వపరణ బూర్తి చేసి శుద్ధప్రతివాసి 20—1—32వ తేదీ యుదయ మారుగంటలకు మరల గ్రంథమునొసగి విదియెటులున్నను, కవియొక్క ప్రస్తుతతత్వము మాత్ర మస్తికనాస్తిక తత్వములకుఁ జెందక నవీనతత్వమునకుఁ జెందయుండుటచే నస్మాదృశులెటులు భావించుటకును, నెలులలిఖించుటకును దోచక దూష్టింభావమును వహించవలసివచ్చినది. వస్తుతన్త కవి సాధుకొటిలో నొకడుగ బయలుదేరి నభిలషించి తన భావము నీవిధముగ వెల్లడిచేయుచున్నాడేమోనని యనుకొనక దప్పినదికాదు. కర్మనూత్రమీ కవనింకన్ని తెరంగుల దిగ్భవనోయోచనీయమును శోచనీయమును గావున ఫలాపేక్ష నభిలషింపక దనతత్వమున కారణముగ నొక్కమూర్తిగ మార్చుకొని నిరాడంబర వేషముతో మెరుంగుచున్న మా

గంగుల నారాయణరెడ్డిని, శ్రీపరమేశ్వరఁ డితోధికవృద్ధిగ రక్షించుగాత శతకమాచం ద్రాగ్రహణముగ వెలుంగుగాక.

20—1—32.

ఇతం,
గోపాలుని హనుమంతరాచారశాస్త్రీ.

శారదా నివాసమ్, ముప్పాళ్ళ.

వినుకొండ తాలూకా గుంటూరుజిల్లా.

అత్మతత్వపరిజ్ఞానసంపన్నులారా! ఆర్యకులపవిత్రులారా! యీవట్టిమామశతకమును రచించిన కవి ఇంతకుమున్ను శ్రీసత్ప్రస్తునిచరిత్రను హరికథరూపముగాచెప్పి ద్వితీయము గురుశిష్యసంవాదమును నుజననునోవిలాసంబు పద్యకావ్యము రచించి పండితపామరులకెల్ల మహోపకారమొనరి తృతీయము ఈగ్రంథమునురచించె. ఈకవియొక్క సుగుణసంపత్తియు ఆపైఈగ్రంథముననుండు సారాంశమును ఏకొద్దియో శ్రీభగవానుడొనరి యున్నజ్ఞానమున భక్తిపూర్వకముగ వ్రాయదలచితి.

పరమకర్మాణ గుణగరిష్ఠుండును, పరమాత్మ సేవితుండును, పరమఆర్యకుల పవిత్రుండును, పరమపద దరిశనీయుండును, పరమ సజ్జనసేవితుండును, పరమ భక్తాగ్రణ్యుండును, పరమప్రేమ పూరితుండును, పరమ ఆనందమయుండును, పరమపవిత్రతరుణుండును, పరమశాంతిదాతరిం శీలుండును, పరమసాత్విక ఆచారవ్రతుండును, పరమ భూత హితుండును, భక్తిజ్ఞానవైరాగ్యసంపన్నుండును, భక్తితత్వముచే పరీక్షించువాడును, భక్తియేమైకీకరించుని ఘంటాపదముగా బోధించుపండితుడును.

ప్రేమపూరితహృదయుండును, ప్రేమయే ఆచరించువాడును, ప్రేమచే సర్వమునెరిగినసుధీరుడును, ప్రేమయను ఆనందమున నోలలాడువాడును, ప్రేమయే సకలంబరెడివాడును, ప్రేమచే సకలమును ప్రేమించువాడును, ప్రేమచే విచారించుతత్వజ్ఞుడును, ప్రేమయే మోక్షంబు, ప్రేమయే సర్వధర్మములకు మూలంబని బోధించువేత్తయు, ప్రేమమయుండగు పరమాత్మయే నిత్యంబనియు, యీకనుపడుచున్న దృశ్యంబంతయు, అనిత్యంబనిజెప్ప నీతిశాలియగుటచే. “శ్లో॥ యద్భావంతద్భవతి” అనగా తనమునస్సేలాగో సర్వముఅలాగేననుచుండుమున తా. సదాపరమాత్మధ్యానపరుండగుటచే అయ్యని పద్యరూపముగా సంకల్పించె. అందునవరసములానంద దాయకమై ఆలరుచుండె. నిక మాతాపితరులభక్తియు గురుభక్తియు, దేశభక్తియు, పతిభక్తియు, భైషభక్తియు, సమూలంబై కుప్పతెప్పలై యుప్పొంగుచుండుటయేగాక పా్రిసవచ్చినపద్యమును పా్రిసతోను, యతివచ్చినపద్యమునుయతితో నియమానుసారేణా సీతలికమును పూర్తిజేసెను. అందుపా్రిస పద్యముల క్రినులుగాను మంగళహారతులుగా చదువుకొనుటకనుకూలమైయుండెను, అవి యెవ్వయన 4, 5, 9, 13, 15, 22, 29, 38, 48, 50, 55, 56, 57, 61, 63, 66, 78, 80

84, 84, 97 వ సంఖ్యగల పద్యములు, పద్యపద్యములవాంతమున ఒక్క-పరమాత్మయేతప్ప స్వయము వచ్చిపోవునదియేగాన- వట్టిమామయని పదపదేనృప్తికరించె అలాచెప్పట నా శ్చర్యంబా జెప్పటస్వల్పముజేయుట కష్టంబననశయముమాత్రము వీరియందుకనుపడదు వీరుచెప్పటకన్న నుచేయుకే మిగులనిన నాశ్చర్యముండదు, వీరుచెప్పియుండిన మొదటిగ్రంథమునాతాపితరులభక్తియు, గురుభక్తియు, దైవభక్తియు, పతిభక్తియు, గణిగిసంసారమున ఇట్టిసీతిచేమెలంగమనిబోధించె. నికద్వితీయము. సంసారంబన ఇట్టిది, నీవనఇట్టివాడవు, ఈరెంటిమధ్య కీలునుగని మెలంగిన జాలునని సద్గురుమాట్టి బోధించె. ఇకను తృతీయమగు ఈగ్రంథము నేతి నేతులను మహావాక్యము సరణి. అనగా, ఇదిగా దిదిగాదని తుదకు నిర్వేశింపమగు ఒక్క-పరమాత్మయే తప్పక నిలచియుండునని నిలుపంబడెను.

యంతకుమున్ను ఈకవివంశములో జన్మించి సాగుమూర్తియై, లోకహితార్థియై, ఆర్య శిఖామణియై అత్యుత్తమ పండితుండై, సర్వసంగ వర్జితుండై, యోగివరుల కీర్త్యరుండై, మహామహుండై, వెలయు శ్రీవేమనాచార్యులు చెప్పియుండిన పద్యములరీతిని వీరును చెప్పియుండిరి. చెప్పటయం దేమిచేయుటయందును శ్రీ వేమరెడ్డిగారితో యీ నారాయణరెడ్డిగారు సమానులనిన లోకసమృత్తమైయుండును.

“శ్లో॥ సర్వధర్మాత్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం ప్రజ” అని శ్రీభగవాను డానతిచ్చి నవైపది అనగా సర్వధర్మములందలి నన్నే శరణుబొందిన నిన్ను తప్పక ఁక్షింపెదవని ఆజ్ఞయిచ్చు సరణి ఈగ్రంథము విశ్వాసమునులేక ఒకేవిధముగా సర్వధా భగవానుడే రక్షయని దృఢముగా జెప్పడమండె. యిట్టిగ్రంథము నచ్చొల్పింపజేసి ద్రవ్యసహాయమొనరించి మహోపకార మొసగియున్న శ్రీ వంగ్ల పాపిరెడ్డి ముచ్చమ్మగార్ల సుపుత్రియై శ్రీఆర్యమిత్ర మండలి సభజేరి అహింసాది ధర్మంబుల నాచరించుచు, కిరీ కేమలైన, గంగుల మల్లిఖార్జున రెడ్డిగారి సతీమణియగు రామలక్ష్మమ్మగారికి శ్రీసీతారామచంద్ర ప్రభువు యీలాటి లోకోపకారమగు బుద్ధిని గలుగజేయుచు అంత్యదశయందు సాయుజ్య పదవి నొసంగుగాక.

ఈగ్రంథకర్తయగు కవి మనమందేమరక శ్రీపరమాత్మ నివశించుగాక. పదే పదే యీలాటి గ్రంథములు వ్రాసి దేశము నుద్ధరింతురుగాకయని శ్రీ పరమాత్మన కనేక ప్రణామములు జేయుచు ఇంతట విరమించుచున్నాడను.

సంతసుడిపాడు
ది-2-32.

}

ఇట్లు పేర్కొన్నాడు,
తో కి చిచ్చు వెంకటప్పలరాజు.

శ్రీసద్గురు రంగేశ్వరాయనమః.

నిత్యానంద మోక్షసాభాగ్య సుతులారా! నీతికోవిదులారా!

- కా॥ శ్రీరమ్యంబగు బ్రహ్మమెద్దియని నే • కీఘ్రింబుగా నార్కులక
ధీరత్వంబెడ బాసిభక్తి నడుగక • దివ్యంబుగావారలుక
ఓరీబ్రహ్మము చూడబట్టి బయలం • చొప్పించి బోధించగక
ధారాళంబుగ సర్వరూపములకుక • దాసోహముక జేసెడక॥
- ఉ॥ వట్టిదిమాయలోకమని • వాంఛలుదుర్గించయు నిత్యభక్తితో
బట్టిబయల్ నిజంబుయని • బాగుగగ్రంథము యుక్తితోడుతక
వట్టుగ వ్రాసితివు భువి • భక్తులుడప్పక సంశయంబనే
గట్టుదుదాటి మోక్షమును • గగ్గిన్ననజెందుదు రిట్టిబోధచే॥
- చ॥ కడలక వట్టిమాయ శత • కంబునుఁన్నను కర్మజాలముల్
వదలును సద్గుణంబులిక • వద్దకుజేరును మానవాళికి
న్నిదినిజమంచు నార్యవరు • లింపుగబోధలు జేతురంచునే
మదినిదలంతు నీశ్వరుని • మానకవిత్వము భక్తితోడుతక॥
- మ॥ శతకమేంటిని సంతసించితిని నీ • శాంతంబు నే గాంచితిక
మతముల్ భావము మార్గమార్పులని నీ • మాటల్ వివేకదోషె యీ
హితవుక నెంచగ నిర్మలండువని నే • నింపాందితిక బాలకా
నతిచిత్రింబగు నీదుచేప్ప గనగక • యానంద సంపాప్తిమా॥
- సీ॥ బాగుగాభువిరెడ్డి • వంశమందువలుటి
వాసినిగైకొన్న • వరగుణాధ్య
గంకులవారింట • ఘనకీర్తి జెందిన
నారాయణుండవు • నయగుణాధ్య
గురుగోప్యమునుగన్న • గుణకులలోమేటి
కరుణను పడసిన • శ్రీరగుణాధ్య
ఃధివిజేధంబులు • వేడ్కతోనెంచని
ముగుణుండ వగుదువో • నురగుణాధ్య
తే॥ గీ॥ నీకు సంపూర్ణజ్ఞానంబు • నిలచుకొరకు
పరమగురుమూర్తి నేవేళ • భావమందు
నిల్పి నేవింపుచుండును • నియతితోడ
అగ్రభావంబులేకుండు • నతిగుణుండ॥

అన్నవరం.
24-3-32.

}

ఇట్లు
సద్గురు విశ్వేశ్వరాయుడు,
వా లి చ ర్ల హ ను మ య్య.

ఓం.

శ్రీ స గ్గురు ప ర బ్ర హ్మ ణే నమః.

వ ట్టి మా య శ త క ము.

సీ॥ శ్రీశివరూపుడై చెన్నొందుహనుమయగురునా శ్రయింతునే కోర్గి బోక
తమయాల్లలోకమాలియుఁగాంచుభక్తులబహుగి బూజింతునే భ్రాంతి బోక
సకలజీవులకును సాష్టాంగముగఁబడి దాసోహమాదునే దారిబోక
చక్కఁగా శతకంబు సంపూర్తిఁగాఁగ సర్వబుధులఁగొల్తునే వేరుబోక
తే గీ॥ పలుకువలుకునఁ దిష్ఠులే షట్టబోక
అర్థమాలినిర్థ మాచనఁగఁబోక
నిజమబద్ధ బాఙ్మంగిక నెగిల్చబోక
నూడితిది తరజనము సన్నోముఁగాకి॥

1

సీ॥ జగతికాధారమ్ము సత్యమాచనినమ్మి తేటగాదానినఁదెలియలెస్స
కలధనంబుల నెల్ల జ్ఞానమే హెచ్చని తేటగాదానినఁదెలియలెస్స
ధర్మతత్వమ్ములదయమిక్కఁటఁబని తేటగాదానినఁదెలియలెస్స
ఓరిమిగుణముల నుత్తనుగుణమని తేటగాదానినఁదెలియలెస్స
తే గీ॥ నిత్యమాగళవస్తువుఁ దెలియలెస్స
తేటలోఁదేటమనసుచేఁదెలియలెస్స
తెప్పకొయ్యనుఁగొనియీడఁదెలియలెస్స
బట్టబయలొక్కఁటేతప్ప వట్టిమామ॥

2

సీ॥ కావ్యసమృతమైనఁగానిదేదియులేదు కోరినచదువంద్రు కొంతమంది
శాస్త్రసమృతమైనచదువు లేనిది లేదుగురుమూర్తి కృపయంద్రు కొంతమంది
వేదసమృతమైన వేరుమోక్షములేదు కూడినపనియంద్రు కొంతమంది
యుపనిషత్సతమైననోగి బంధమేలేదు గుణరహితంబంద్రు కొంతమంది
కొత్త పద్ధతినలదంద్రు కొంతమంది
గురుతుముఖ్యమటదురు కొంతమంది
గురునిసేవయెసుఖమంద్రు కొంతమంది ॥బ॥

3

సీ॥ విష్ణువేదైవంబు విష్ణువేళునుడని యెన్నుచువైష్ణవులన్నమాట
 శివుడెదేవుండని శివలోకమిదియని యెన్నిమారులొకైవులన్నమాట
 శివకేశవులువేరెవివరింపగానని మున్నుగాసామాన్యులన్నమాట
 శక్తియేజగతి చిచ్ఛక్తిమూలంబని పన్నుగాశాక్తీయులన్నమాట
 దేవుడెక్కడనున్నాడుదేవులాట
 నిన్నుగననీవునీవుగానున్నమాట

ఇన్నిమాటలబలుకుట సన్నమాట ॥ బ ॥ 4 [వలుకు

సీ॥ బ్రహ్మకుముఖమందు బ్రహ్మవర్యులుపుట్టుక మమిదెయనుచు వేదములు
 భుజములరాజులుభుజబలులై పుట్టుక మమిదెయనుచు వేదములువలుకు
 నూరుస్థలమునందుభూరివైశ్యులుపుట్టుక మమిదెయనుచు వేదములువలుకు
 పదములశూద్రులుతుదకుబుట్టిన పుట్టుక మమిదెయనుచు వేదములువలుకు
 ఎంచియారుశాస్త్రములిలఁ బెంచిపలుకు
 తమనుఁదామెరుగని పురాణములపలుకు
 అలుకువిడి యహంకారమేపలుకొపలుకు ॥బ॥

5

సీ॥ మతముల హైందవమతమెముఖ్యమటంచు ప్రతిసాహించువుల్ పలుకుచుం
 ప్రేమమైమామతంబే పెద్దదియటంచుబట్టిన మ్లేచ్చులుపలుకుచుండు [దు
 కలమతంబులలోనఁ గ్రొస్తవమతమేసేవ్యంబుఁచుఁ గ్రొస్తవుల్ పలుకుచుండు
 యుపకారమునకిదేయొప్పెడుమతమని జాద్ధమతార్థులుపలుకుచుండు
 మతములన్నిట సమ్మతి మంచిదంచు
 బలముగల్గిన వారలు పలుకుచుండు
 మతము గితమని రెటమతమనుజులండు॥

6

సీ॥ విగ్రహారాధనా విషయమెక్కుడుమోక్ష తత్వమంచుదురుదానివారు
 నిర్గుణబ్రహ్మము నిజముగావేడినఁ తరుగులేదందురు దానివారు
 అదిగాదుదేశంబునాదరించుటమంచి దశయటంచుదురు దానివారు
 ధనమున్న సకలంబు దానిలోఁగలదని తరిమిచెప్పుదురెంతో దానివారు
 భార్యలేకను సుఖమునువడయలేరు
 దారిదానికిదియ యండ్లుదానివారు
 తరుణిసంటుటఁదగదండ్రుదానివారు ॥ బ ॥

7

సీ॥ తల్లిదండ్రులసేవవైవసేవయటంచు గుఱితోడనందురుకొంతమంది
అన్నదానముఁ జేయనం బెచాలునటంచుఁ జక్కగానందురుచాలమంది
పెద్దలసేవింపఁబెరటివృక్షముమోక్ష మిడమంచిదండ్రుమరితమంది
వీర్ధయా త్రలనన్నితిరుంగబుణ్యంబెతోయేమి చెప్పుదును. దురంతోమంది
ఇచ్చు ఫలముపవాసమంచెచ్చునుంది
ఓనఁబురాణముసుఖమని వేలమంది

యెందులకివిగుణమని రొక్కొంతమంది ॥ బ ॥

8

సీ॥ అదెపుట్టున చెపోవుగదమన కేటికి యెంచుటఁబని లేదుమంచికొరకు
పుట్టినందులకట్టిచట్టము వదలక నుంచవలెమనసుమంచికొరకు
యెవరి కెట్టులఁబెట్టునవనిలోదేవుడు మించఁబోదట్టనిమంచికొరకు
యత్త వామాటలునుత్త వామాటలే త్రెంచవాబంధముల్ మంచికొరకు
యోచమానమెమంచిదౌ నుచుచికిరింపకు

మంచికామంచియందురు మంచికొరకు

మెంచియారీతియంటినా మంచికొరకు ॥ బ ॥

9

సీ॥ సత్తునుండియెస్పష్టి సాగివచ్చినదంచునూదిపల్కు నెకొక్కయుపనిషత్తు
అదిగానిదేదీనికాదికారణమంచు నొప్పుగానను నెకయుపనిషత్తు
మొదటసజ్జెయుండిమొలచెసత్తుగదానియునికియేయను నెకయుపనిషత్తు
సృష్టికిమూలముసృష్టియేయంచును నుత్తదక వేరొక్కయుపనిషత్తు
షయిగననికొంతశాస్త్రము పలుకు నెత్తు

గ్రిందెయనియద్దియేతిరిగియనుఁజెత్తు

చివరభగవంతుఁడొకడని చెలగియెత్తు ॥ బ ॥

10

సీ॥ అండమందున శీవులవతరించుటఁగొన్ని పాలులేకనుఁబెర్గుబాగుగాను
సేదమందునఁగొన్ని సేవచ్చమైఁబుట్టుటఁదల్లి లేకనుఁబెర్గుదరుచుగాను
మావియందునఁగొన్ని మహిమగాఁబుట్టుటఁదల్లి పాలనుఁబెర్గుదండిగాను
యద్భిజ్జముగ నేలనూరకఁబుట్టుటఁజలనములేకుండుఁజల్లగాను
గగనచరజలచరములైకాంచఁగాను
భూమిచరలునచరలుగఁబొదలఁగాను
దేవుడందురువీటినిఁదేలఁగాను ॥ బ ॥

11

సీ॥ ఆధారచక్రంబునారయగుదమందు గణపతియచ్చటఁగారకుండు
స్వాధిష్ఠచక్రంబుస్వయముగాగుహ్యము బ్రహ్మదానికిఁజూడఁబాలకుండు
మణిపూరకంబికమనునాభియందున నారాయణుండటనామకుండు
హృదయకంజముఁజూడ హిచ్చైయనాహతమ్మునసీశుఁడధిపుఁడై పొదటు
కంఠమందువిశుద్ధము గ్రాలుచుండు [చుండు
బొమలసందున నాగ్నేయముతలనుండు

దాసహస్రారమంచుశాస్త్రముననుండు ॥ బ ॥

12

సీ॥ అన్నమయమె బ్రహ్మగెన్నవారికినంచు సమృత్తిఁజెప్పువేదమ్ముకొంత
బ్రహ్మమనోమయ బ్రహ్మమనితిరిగి సమైర్థోనర్పువేదమ్ముకొంత
ప్రాణమే బ్రహ్మమా ప్రాణిఁగానఁడటంచు నమ్మించిచెప్పువేదమ్ముకొంత
విజ్ఞానమయ బ్రహ్మమజ్ఞానమునడంచి నెమ్మిమెఁజెప్పువేదమ్ముకొంత
సూటియానందమయబ్రహ్మకోటియంత
యనుచుదలవంచెవేదంబు వెనుకఁగొంత

నిన్నుఁగానఁగఁబలుకుటెనున్నవిత్ ॥ బ ॥

13

సీ॥ భేదరిజూచినఁ గేశవుండగుపడు నయ్యలారామనక నెడివారు
భూచరిజూచినప్పుడెహరికనుపడు నయ్యలారామనక నెడివారు
శాంభవిజూచినశంభుండుప్రత్యక్ష మౌనయ్యమనకింకన నెడివారు
మణ్మఖజూచినజక-నిత్రోవమ్ము ముక్తి నిఁగొనుఁడనిముంచువారు
మధ్యమంబూచుగడియలో మాయపోరు
నిద్రనలనని పాతముల్ నేర్పువారు

ముద్రలకొవిడుమనెదరు ముసలవారు ॥ బ ॥

14

సీ॥ అండమేగుడ్డనిపిండంబెకశయని యొప్పుగాగురువులుచెప్పిచూపి
బ్రహ్మాండమేచూపు బ్రహ్మాండమంతనునిన్నుఁగాఁజెప్పుచునన్నుఁజూపి
తెల్లగానున్నది సల్లగానున్నది గంగయమునలంచురంగుఁజూపి
యందుసరస్వతిబిందువేచూడంగ తీర్థముల్వలదనివార్థిఁజూపి
చిత్తునకుమూలమైనయా సత్తుఁజూపి
సచ్చిదానందవేధకుడెచ్చిజూపి
భవములేదందు రెవరికిజీవరకాపి ॥ బ ॥

సీ॥ కంటిలో నెఱ్ఱంగంగనుపడుచున్నదే బ్రహ్మరాశిష్యుడ బాగజూడు
 నల్లగుడ్డనుజాట్టు నమ్మరావిష్టువుకల్లలేకనుసంతంగలయజూడు
 మరియున్న వర్ణంబుమానాధుడెరుగరావెమక నేలనునీవువేరెమాడు
 ఎరుంగనివాల్చీరెచటనోకలరని చెప్పుచుండెదరెంతోచింతజూడు
 మూర్తులుముపురుసీవుగాబోల్చిచూడు
 మంతకుమిగులు లేదువిన్నతచూడు

బ్రదుకుడెరువనుగురునిబోబ్రతిమలాడు ॥ బ ॥

16

సీ॥ ఆకాశమునవాయువవతారమెత్తె నావాయువునకునగ్ని పరగబుట్టె
 నగ్ని చేజలమయ్యెనాజలమునభూమిభువికింగల్గెద్రియంబులునుబుట్టె
 నట్లుపైనిజలమునకాదిలోజూడంగ విషయేద్రియంబులువేడ్కబుట్టె
 జ్ఞానేంద్రియంబులుకలిగెనయ్యగ్నికివాతావరణముట్టిపడుచుబుట్టె
 పంచప్రాణంబులవియెగాబ్రెత్తియట్టె
 సాకలోనింద్రియాదులజంకబెట్టె
 నాశతోశాస్త్రములగాంచనంతచుట్టె ॥ బ ॥

17

సీ॥ యమనియమములయందవని వత్సరమున్నడరుంగనిపదవికిదారి జూపు
 భూరిప్రాణాయామమున నెలరారున్న బ్రహ్మపురకి జేరుబాటజూపు
 బూనిప్రత్యాహారమునమూడు నెలలున్న భావంబునకుమంచిపదవిజూపు
 ధ్యానంబుడప్పకదశమాచరించినమూడుపక్షములందుముక్తి జూపు
 ధారణకుంబాలుంబక్షముతననుజూపు
 మననమానేశ నేకపమహిమజూపు
 మానమాధియెఘనమనువ్యాసమాపు ॥ బ ॥

18

సీ॥ తూర్పునునిందుండదోరయయిపాలించునింద్రలోక మొకటియింపుగలదు
 దక్షిణదిక్కునుధర్మరాజేలెడు శమనలోకంబదేచక్కంగలదు
 పడమరక వరుణుడుపటుధృతిగాపాడువరుణలోకంబునావరుంగలదు
 యుత్తరానగ్గుజేరుడొగిరాజుగానుండు యక్షలోకంబదియవినంగలదు
 ఈశుకైలాసమామూల నెంచగలదు
 అగ్నినైఋతి పవనుకందుగలదు
 టంచుసకలపురాణమ్ములందుగలదు ॥ బ ॥

19

సీ॥ అటునేడునిటునేడునై నలోకములెన్నె గుణియుపుమనిచెప్పి కొంతచూపు
పై సస్యర్గమును బడఁపడిమానవ పాతాళలోకముల్ పత్తిభజూపు
తరణిలోకంబును ధాంశులోకంబని పాలుమాలకఁజెప్పి బహుగఁజూపు
సక్షత్రలోకంబునాణెమైయున్న ద్విధువలోకమదెయనిదూరిచూపు
లోకసముదాయ మెల్లనులోనిచూపు
కొంతఁజూచిననీ వేనిగొంతచూపు
పలుకునైదువేదముల పలుకునాకు ॥ బ ॥

20

సీ॥ ప్రితినిమేషమువేద పారాయణముజేయ బ్రహ్మయజ్ఞంబదేభవ్యలార
అగ్ని నాజ్యముబోసియచ్చింతు రేవేళదేవయజ్ఞంబదేక్షిరులార
పితృదేవతలకతిప్రియముతోఁజెట్టినఁ బితృయజ్ఞమయ్యదేవేత్తలార
అతిధికినాహారమడిగినప్పుడొసంగ నతిధియజ్ఞంబదేయయ్యలార
భూతములకుబలులవెట్టఁబూజ్యలార
యజ్ఞపంచకసంస్కారి యగునుకోరఁ
విషయమెరిగిచరింపుఁడీవిబుధులార ॥ బ ॥

21

సీ॥ అశ్వమేధముఁజేయవిశ్వముస్వర్గంబుఁ దరుఁగనియశమనితిరిగితిరిగి
మేకయజ్ఞమొనర్చులోకముల్ జూపించుఁ దరుఁగనిసుఖమనితిరిగితిరిగి
రాజసూయముఁజేయఁదేజ మంతటఁగల్గుఁదరుఁగనిమదమనితిరిగితిరిగి
క్షమదోసకాయయజ్ఞముబహుపుణ్యముతరుఁగనిఫలమనితిరిగితిరిగి
సరులకునుసరులు వ్రాసినదిరిగిదిరిగి
యెఱిగిచేసిరికొందరుతిరిగితిరిగి
సరుఁడు నారాయణుండనిదరికిరిగి ॥ బ ॥

22

సీ॥ గజముఖునకుగుడిఁగల్పించిసేవింప మేదినియీజన్మమేలుమేలు
హనుమంతుదేవాలయమ్మునుఁగట్టింప మీదటజన్మంబుమేలుమేలు
గోపాలమూర్తికిగోపురాలఁగట్టింప మిక్కిలిజన్మంబుమేలుమేలు
శివునకునిత్యాభిషేకముకాబాసరింప మించనీజన్మంబుమేలుమేలు
రామునకుధ్వజమునెత్తించ లావుమేలు
ఆదిశేషునిఁగొల్వగానతిగమేలు
నిజమునీమేలునామేలునిద్రమేలు ॥ బ ॥

23

సీ॥ పోలేరు నెత్తిన బోయనీళ్లే తేలు బోనమ్ముఁది నఁబెట్టభూమిపండు
 సంకమ్మతిరునాళ్ళనతీసంభ్రమునఁజేయఁ దరుగులేకుండఁబాతమ్మనిండు
 నద్దంకికానందమానటుల్ పసపును బూసినకఁదియుముదురుపండు
 మహాలక్ష్మీకెప్పుడుమానకవడపప్పుఁ బానకాల్ చేసినఁబ్రత్తి పండు
 ఘనతశ్రీకూనలమఁగొల్వఁ గడుపుపండు
 సువ్వలమ్మనువేడిన సువ్వఁబండు
 పంపపండినిపండిలఁబండిరుండు ॥ బ ॥

24

సీ॥ చచ్చినవారికిససమాధియనికట్టి వరుసనుబూడుంతువారివారు
 గోరిగఁగొందరుగోపురమ్మేర్పచ్చి పూజుపుచూడురుపూనికవారు
 తులసికోటగఁగట్టితోటగాఁగావించి కోరిపూజుతురుకులమువారు
 బామ్మగాఁజేయించిబొందపైశిలనుంచి యురుభక్తిఁబూజించుచుండువారు
 రాముగిరుతుగ శాసనాల్ శ్రీహయవారు
 నాగఁజేముపనుఁచెచ్చినాటవారు
 గట్టెలకఁగాల్తుమనువారు కడకులేరు ॥ బ ॥

25

సీ॥ బ్రహ్మచర్యమెముత్తి బాటకు మొనగాను మాటతొల్లకరఁడిమాయగాదు
 రాజయోగమెముక్తిరమణిసంగంబని సాటిచెప్పుదురెంతోచక్కఁగాదు
 మించదానప్రసమంచశక్యమెముక్తి మహిమవినుండిక సంబరముఁగాదు
 సన్యాసమునఁగానిసాధిపలేమందు ముక్తికింకొకయుక్తి మొదలుగాదు
 వారువారలపుస్తకాల్ వ్రాసినీడు
 తెలివితేటలుగన్నాదు తిరుగఁగాదు
 నీటమైతిర్గుటదియొక నిరతిగాదు ॥ బ ॥

26

సీ॥ వైకుంఠమేమహావైకుంఠమందుమామొక్కశ్రీహరికిందనున్నదాయె
 కైలాసమేమహాకైలాసమందుమా భుజగభూషణనాజ్ఞఁబొందుటాయె
 సత్యలోకమేమహాసత్యమేయందామా బ్రహ్మపత్తనమనిపలుకుటాయె
 గోలోకమేమహాగోలోకమందుమా పదుగురిచేతిలోఁబడినదాయె
 స్వర్గమేయనంద్రునిస్వంతమామె
 యీతను వెయనియంద మామెరుకదాయె
 మరలసుఖమననేటిలోమాన్యమామె ॥ బ ॥

27

సీ॥ కోటివిద్యలునై నఁగోండ్ కుడచ్చని మేలుబల్కెడువారిమీరఁగలరు
చదువుమూడవకన్ను చదువు శ్రేష్ఠంబనిమేలుబల్కె డువారిమీరఁగలరు
చదువుగాదది తెల్విచదు వెయెక్కు వయనిమేలుబల్కె డువారిమీరఁగలరు
విద్యలన్నిటిబ్రహ్మవిద్యమంచిదియని మేలుబల్కెడువారిమీరఁగలరు
మేలుడబ్బనదానినిమీరఁగలరు

మీరిధీరులమనువారిమీరఁ గలరు

మేలుసీరితనఁతటమీరగలరు ॥ బ ॥

28

సీ॥ అడ్డబొట్టె పెట్టదొడ్డముక్తి యటంచుఁ గానరామీరనిదానివారు
నిలువుబొట్టెయమున్నిలువఁ బెట్టునటంచు నానదామీరనిదీనివారు
చుక్క-బొట్టునబమ్మచిక్క-డామూకిక మాచుడక వాదముదానివారు
చుట్టుకొల్లాపురిబొట్టుమంచిగనుండు దానిసుఖంబనిదీనివారు

మానితముగంగిబొట్టనిదానివారు

సోనిసిదిబొమలబొట్టనిదీనివారు

లేనివారలుబొట్టులే లేనివారు ॥ బ ॥

29

సీ॥ బొమ్మలాటకుసరిబొమ్మలాటేనుమాఁ యనుచుగొంతజనమ్ములనుచునుండ
వీధినాటకమంతవితగాఫలమిచ్చుచదిలేదనుచు గొందరనుచునుండ
పలునాటిసుద్దులపాటిగాధలుజగమ్మందు లేవనికొందరనుచునుండ
హరికథవినుచుబ్రహ్మానందముఁ జెందిహాయిహాయనికొందరనుచునుండ
బంతులాటలుసతముగస్పట్టుచుండ

గొసరిగారడివిద్యనేగోరుచుండ

నిలచునిజవస్తువునుఁగాంచునిరతినుండ ॥ బ ॥

30

సీ॥ రంగులలో నెఱ్ఱరంగె శ్రేష్ఠంబుగఁజూడగా జగతినిఁజూపుజనము
నల్లరంగేమంచినాణ్యమంచనియెంచిచూడగాఁ జగతీనిఁచూపుజనము
పచ్చరంగుఁ మదిభావించిభ్రాంతితోఁజూడగా జగతినిఁజూపుజనము
తెల్లరంగేరంగు తేలగాననియుక్తిఁజూడగా జగతినిఁజూపుజనము

ఆకుపచ్చకుమిగులులేద నెడిజనము

అందమేదనిరంగులనాడుజనము

తిరిగిచెప్పటనా కెంతిక్కడనము ॥ బ ॥

31

సీ॥ భగవంతుఁడట్లుగఁబరిణమించెనటంచు నద్వైతసద్ధాంత మంతచెప్పు
భగవంతుఁడట్లేలఁ బరిణమించునుదీన సిద్ధినాడద్వైతులు స్థిరతఁజెప్పు
భగవంతునకుమాకు భ్రాంతియడ్డంబని శ్రీవిశిష్టాద్వైతి చేరిచెప్పు
భగవంతుఁడనశాంతభావమేయనిమార్గసిద్ధాంత మొకవైపుచెలగిచెప్పు
భూరికర్మయ యిదియని బుధులుచెప్పు
గాదులేదని యెన్నియో కథలుచెప్పు
నిక్కమొచిన స్వప్నమే నిజముతప్ప॥ బ॥

32

సీ॥ ధనముఁగల్గిన నెన్న ధనముతో సాతుది యున్నదనిధరణిమున్నుఁగనఁగ
గుణముతోడ నెక్కలనణిమాడిసిద్ధులు దీనికిసమముగావానిఁగనఁగ
నాత్మబలములేక నాత్మచుఁగనుటకు దేనికిగాదనిలోనఁగనఁగ
సాంగత్యమునఁగానిసంగతిలేదుగా ఫలముదానీకిసమమిలనుఁగనఁగ
గప్తమునఁగానిదేదియఁగప్తమనఁగ
నెంతఁజచ్చిన నెంతయేచితఁజేసెగా
నింతయేటికిఁగనులఁగానింతఁగనఁగ ॥ బ ॥

33

సీ॥ రుచులలోఁదీపియేరుచియటంచనుడహ్వాదానిఁదెమ్మనువారుధరణిఁగలరు
చేదులేనిదిరుచిచెడ్డగానుండునుతిరిగి తెమ్మనువారుఁ దిరుగఁగలరు
వగరులేనిదిరుచి బాగుబాగనియంచు దాని మెచ్చెడివారుధరణిఁగలరు
యుప్పులేనిదియొతయున్న నురుచి లేదు తెప్పించుమనువారుతిరుగఁగలరు
పులుసురుచియనువారులు భువినిఁగలరు
కారమునురుచియనువారుఁగలరుకిలరు
ప్రాణమెనరికిరుచిగాన బ్రతుకఁగలరు ॥ బ ॥

34

సీ॥ భూమిశాశ్వతమనిపోది కెన్నటికిని యొక్కడేయిదియనియొక్కరొకరు
ధనముశాశ్వతమనిదాచియుంచెదమనియొప్పుగానిదియనియొక్కరొకరు
కీర్తి శాశ్వతమనికృతిచెడఁబోదని యుత్తదంతయుననియొక్కరొకరు
గురుడె శాశ్వతమనిగురినిల్పవలెనని యుత్తమంబిదెయని యొక్కరొకరు
యోర్పుశాశ్వతమనియందురొక్కరొకరు
యొక్కటినిసతముకాదనియొక్కరొకరు
యొజ్జలీరితిఁజెప్పిరియొక్కరొకరు ॥ బ ॥

సీ॥ ఆదాయముల పెద్దయమ్ముటఁగొనుటయేయంతకంటెనుఁజూడమనఁగవిందు
భూమికంటెనికెందుఁబాలుపారడనితొలియాదాయమేయనియనఁగవిందు
గోవులమేపినగొప్పలాభముధాత్రినంతకుమిగులేదియనఁగవిందు [దు
మేకలసాకఁగమేలులాభమువచ్చునొన దీనికిసాటియనఁగవిందు

గొర్రెలంతకుఁబొదినాకఁగూడవిందు

కోడితోసాటిలేదనికోరవిందు

పాడిఁడిప్పిలలాభమేపరగనిందు ॥ బ ॥

36

సీ॥ కంపపుల్లలగూటఁగవ్వుమేమియులేకఁజరతరంబుగఁబెద్దుజీవులెన్నె;
మట్టియందునఁబుట్టిమట్టియేతినబట్టిచిరతరంబుగఁబెద్దుజీవులెన్నె;
నీటిలోనేవుట్టక నీటిలోనేచిట్టక చిరతరంబుగఁబెద్దుజీవులెన్నె;

మేడలందునఁనున్చి మేటియుయ్యెలలందుఁజరతరంబుగఁబెద్దుజీవులెన్నె

చింతఁజూడఁగఁబెటలోజీవులెన్నె;

చీను దోమలుగావచ్చు జీవులెన్నె;

పాడుబొట్టకుఁజేసెడి పాటులెన్నె; ॥ బ ॥

37

సీ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁజూడఁబోయినబాలనికొందరీలీలనందు
పండరీపురమునరంగనిఁజూడఁ బాలనికొందరీలీలనందు
భద్రాద్రినగరెనభద్రేశుఁజూచినబాలని కొందరీలీలనందు
కోటయ్యతిరునాళ్లకూటముఁజూచినబాలనికొందరీలీలనందు

భక్తికబ్బయ్యగీఁపముక్తియందు

చిలముచుల్లయ్యగాంచినభక్తిరెయంద్రు

పలసీగోలమునకనిమేలుగందు ॥ బ ॥

38

సీ॥ సాలోక్యపదవినిసాటిచెప్పుచునుత సత్యముకొగనినెంతసరగవినిన
సామీప్యపదవినిజక్కఁగావినుమనిత్యముఁగననెంతసరగమున
సారూప్యపదవినిజాలఁగ్రహించిన సరసులకనియెంతసంబరమున
సాయజ్యపదవిశెత్వవోక్షదంబొటఁ దబ్బరయనియెంతతక్షణమున
సగుణమనిగ్గియెంతురెచ్చావిధమున

నిర్గుణమనియూరించినీతిఁగనిన

నుండియన్నిటిఁచిలచునీయుక్తిఁగొనిన ॥ బ॥

39

సీ॥ తామరాకుసనీరుతగిలియున్నవిధంబుడగులుముసంసారధర్మమందు
బురదలోఁగొమ్మరపురుషసోఁఁబునచాలుఁబోవుముసంసారమోహమందు
గూలివానిసణిఁగోర్కె-లేమియులేకఁజరిఁఁబుసంసారచక్రమందు
క్రమకరణముసోల్కి-గనుఁగొనియాసీతిమెలగుముసంసారమిషకుముందు

భారమిక లేదటాచుఁగప్పట్టుమెందు

దిగినలరువాఁబుచెలియునుద్దేశ్యమెందు

గనుచుఁజెప్పెడివేదాంతమందుడిందు॥ బ ॥

40 [డు

సీ॥ అన్నవస్త్రములేకసరచుచుండునొకఁడు పాలుపెర్చునుఁగూర్చిపలుకు నెకఁ
భూమిపై జేయులేకపోయెను నియొకండుమురుఁగులగొలుసులమురియునొకఁడు
నిల్వనీడయులేక నీడఁగోరు నెకండు నుయ్యలకై యూగు చుండునొకఁడు
ఒక్క-దిమ్మిడికొరకొక్క-డినొక్క-ండు నూరురూప్యములని నుడుపు నెకఁడు
పేయిఁగోరెడునొక్క-ండు వేల్చినొకఁడు

లక్షకథికారికాఁగోరులలోనొకఁడు

కోటిమట్టసమంచని కోరునొకఁడు ॥ బ ॥

41

సీ॥ సంతానమేలేక సంతాపపడువారు సంతానమెక్కుఁడై చచ్చువారు
విద్యమాకేదని విధినిదిట్టెడువారు విద్యయేటికటంచు వినుగువారు
బలముమాకెట్లని పట్టుఁబట్టెడివారు బలమెందులకటంచు బలుకువారు
ఘనముమాకెటువచ్చుఁగానితయనువారు ఘనమచెందులకంచుఁగనరు
పండుకొనినది రాదని పదిరువారు

(వారు

తిరుగుచుండి నిద్రనాఁ దిట్టెవారు

ఆకలేటికిలేదని యడుగువారు ॥ బ ॥

42

సీ॥ గురుఁడనునేనని గురుతుఁజూపెదనిని డబ్బు లేదనిముందు డబ్బు నడుగు
బోయితిప్పుడను నేనుశుభమువ్రాసెదనిని డబ్బు లేదనిముందు డబ్బునడుగు
వైద్యుడనేనని నచ్చిడంబముఁజూపి డబ్బు లేదనిముందు డబ్బునడుగు
వ్యాజ్యముఁగెలిపింతుననిలంచగొండితాడబ్బు లేదనిముందు డబ్బునడుగు
డబ్బు లేదనుచు డలారి డబ్బునడుగు

డబ్బు లేదని స్వామికి డబ్బునడుగు

జేరియారీని డేనికై చెప్పనుడుగు ॥ బ ॥

43

సీ॥ దేవుడేమనలనుఁ దెప్పించెనిట్లని చెప్పుమరొక్కరు చేతఁజూచి
 దేవుడుఁజెచ్చునా తెల్పితక్కువయని పలుకుదురొక్కరు పారఁజూచి
 వచ్చిపోవుమనుండువైనమేమిమనకుఁ దెలియుడను నెఁకండుతేరఁజూచి
 రాలేదుపోలేదు రాదికఁబోదిక నిజమనునొక్కంఁకు నియతిఁజూచి
 తినుటకె మనమనునొకఁడు తిరిగిచూచి
 తిన్నసుఖమెయను నెఁకఁడు తివిరిచూచి
 జగతిఁబదిమందియిట్టుల జన్మజూచి ॥ బ ॥

44

సీ॥ చొప్పివిద్యలఁజదువుదానినిఁగాంచి వాసికెక్కినవాఁడుపండితుండు
 వేదాంతసూత్రంబువిరివియొత్తనిపోయి పలుకనేర్చినవాడు పండితుండు
 హేయశరీరమొచ్చెరిగిభ్రాంతినివీడి బ్రతుకనేర్చినవాడుపండితుండు
 సర్వభూతములకుసాక్షి నేననివిని భయభక్తిమనువాడుపండితుండు
 ప్రజ్ఞచేరెంటివిజువాడు పండితుండు
 పరమశాంతస్వభావుండె పండితుండు
 బాగుఁదెలసినవాఁడెపోబ్రాహ్మణుండు ॥ బ ॥

45

సీ॥ సంగరంబునఁజావస్వర్గమేయనమరిఁ గాశిలోఁజచ్చినఁగలుగుసుఖము
 ఉత్తరాయణమునందుత్తమంబేయనఁ శుక్లపక్షమునందుఁ జూడుసుఖము
 వగటిపూటచావు బంగారుచావైన, నంజురొగముచేత నమ్ముసుఖము
 ఏకాదశీమృతి యిన్నిటఘనమైన నిధిమీదమరణంబు నిత్యసుఖము
 సోమవారమీయన్నిటఁ జూడసుఖము
 అంతకంటెన నాయాస మధికసుఖము
 నిద్రానుండియె చావనిన్నిటను సుఖము ॥ బ ॥

46

సీ॥ కూలివానిపంబునిఁగోపంబుఁజేసియుఁ దగ్గుమానికఁగొల్పుధాతయొకఁడు
 మణుగునింతనిచెప్పి మాయగాదనియని తక్కువఁజూచెడుధాతయొకఁడు
 మూరయొత్తనిపల్కి-మూల్యమింతనితెల్పి తక్కువనిచ్చెడుధాతయొకఁడు
 వడ్డివడ్డికిఁజేర్చి వచ్చునేడాదికి తక్కువప్రాణుంచు ధాతయొకఁడు
 దయనువిడనాడి తిట్టెడు ధాతయొకఁడు
 ధర్మమేజయమనికొట్టు ధాతయొకఁడు
 ధరణిసృష్టించె నీకియ ధాతయొకఁడు॥ బ॥

47

సీ॥ మొన్నఁజూచినవారునిన్నఁబోలినవారు నున్నవారందుకేయున్నవారు
మొన్ననవ్వెడివారు నిన్ననేవ్వెడివారు నున్నవారందుకేయున్నవారు
మొన్నఁజేయనివారు నిన్నఁజేసినవారు నున్నవారందుకేయున్నవారు
మొన్నఁజడువనివా ర్నిన్నఁజదివినవా రున్నవారందుకేయున్నవారు
చిన్నవారలుపెద్దలై యున్నవారు
కన్నవారలు సనతలఁజున్నవారు
నున్నమాటలకేమని యున్నవారు ॥ బ ॥

48

సీ॥ ననమాసములుమోసినాబిడ్డఁడనియొత్తొత్తాల్నితోఁబెంచినతల్లియొక తె
యన్నకు భార్యయై యటుపైనవచ్చియుఁ దాల్మితోఁబెంచినతల్లియొక తె
కన్యనుఁగనిమంచి కరుణతోనిడికడుఁ దాల్మితోఁబెంచిన తల్లియొక తె
రాజ్యమేలఁగలట్టి రాజునకుసత్తియై తాల్మితోఁబెంచిన తల్లియొక తె
తాల్మితోఁబెంచిన గురుసతి తల్లియొక తె
ధర్మమందునఁ బరకాంఠ తల్లియొక తె
దల్లులనెద నీరందరి తల్లియొక తె ॥ బ ॥

49

సీ॥ కటికిచీకటిలోన మటుమాయగా జూన పొట్టనింపుటకునై పుట్టినను
సుతులపై నాసచే సతమునల్లాడితిఁ బొట్టనింపుటకునై పుట్టినను
ధనమంచు నెప్పుడుఁ గననై తిసత్యముఁ బొట్టనింపుటకునై పుట్టినను
పొలముపొలమ్మని కలువరింపుచుఁబాడు పొట్టనింపుటకునై పుట్టినను
బరెబరెయంచేడ్చితి జూటినను
నిల్లుంబుల్లనినమ్మితిఁ జెల్లినను
నెల్లవిధములఁజూచినఁ జెల్లినను ॥ బ ॥

50

సీ॥ కులమెక్కుఁడనిమాకు గోత్రంబుఁగలదని గర్వించుచుందురుగానికొంత
యాపంబుఁగలదని రోగంబులేదని గర్వించుచుందురు గానికొంత
ధనముమాక నని ధర్మంబుఁగాదని గర్వించుచుందురు గానికొంత
అంగనావ్యామోహ మతిపహితంబని గర్వించుచుందురు గానికొంత
తగనివిద్యామదమ్మునఁ దగిలికొంత
రాజ్యసంబంధమయిన గర్వమునఁగొంత
తపముశీలము మాకని తలతురంత ॥ బ ॥

51

సీ॥ తోలుబొమ్మకుఁజూడఁదొంబదితత్వమ్ములున్న వంచనికొందరూగుచుండ
ముప్పదిపై నారు మురికిబొమ్మకుఁదత్వ సమితి నాఁగొందరుచాటుచుండ
నిరువదిపై నేట నీశరీరంబాయఁ గాయంచుఁగొందరు గనుచునుండ
నిరువదారునకుఁబై నెక్క-వలేవు తత్వములంచుఁగొందరు తలఁగుచుండ
బంచవింశతియనివేరఁ బలుకుచుండ
నెంచనిరునది మూడని యెసఁగుచుండ
ప్రార్థిరై దనికొందరు వాఁయకుండ ॥ బ ॥

52

సీ॥ మంచివారినిఁజూచి మంచివారందుము మనముమంచిగ నుండమదికిఁగాదు
చెడ్డవారినిఁజూచి చెడ్డవారందుము మనము చెడ్డనువీడ మదికిఁగాదు
ఒకనితప్పులఁబట్టి మెత్తుచుందుముగాని మనముతప్పులమానమదికిఁగాదు
పరులసొమ్మునుఁజూచి పంచమందుముగాని మనసొమ్ముల బంచమదికిఁగాదు
చెప్పటలు తేలికయెగాని చేయఁగాదు
కానిపనిఁబూను కెన్నఁడు ఘనముగాదు
తూలిపల్కుటలేటికిఁ దోవలేదు ॥ బ ॥

53

సీ॥ కారణగురుపాద కమలము శిరమందు సమబుద్ధిదాల్చుని జన్మజన్మ
అతిధివేళకువచ్చి యన్నమ్మునడుగఁగా తమముమెఁజెట్టని జన్మజన్మ
భగవంతునేవేళ భజింపుకనుఁబాడు సంస్మృతివిడువని జన్మజన్మ
శరణంబునీవని శరణఁజేసిననమ్మి సాంతముఁజేయని జన్మజన్మ
సాధువులఁగొట్టితిట్టెడి జన్మజన్మ
సత్యమాడకఁదప్పిన జన్మజన్మ
శాంతముఁతైనలేది జన్మజన్మ ॥ బ ॥

54

సీ॥ పరులకునుపకార మరలేకఁజేసిన దినమెలెక్క-కువచ్చు దినముదినము
వ్యక్తి దూషణమానిభక్తి మెఁచరియించుదినమెలెక్క-కువచ్చుదినముదినము
మాతాపితరులకుఁబ్రీతితోఁమొక్కిన దినమెలెక్క-కువచ్చు దినముదినము
ధర్మంబుఁదప్పని కర్మంబుఁమొనరించు దినమెలెక్క-కువచ్చు దినముదినము
మనసుబోసేక నిల్విన దినమెదినమె
వినినమాట జపించెడి దినమెదినమె
జననమరణము లేనట్టి దినమెదినము ॥ బ ॥

55

సీ॥ అగచాట్లపాలిది యెగతాగదని కష్టసమయమున దృష్టిబలుకు-
 సరజన్మసాటియే మరుజన్మమనుచును సంతసంబుననుండి యింతబల్లు
 జేసినపనిబహు వాసిగానుండిన నాదెబ్బంగనుమని యూదిబలుకు-
 దాను జెప్పినమాటమానుగాఁగాకున్న భగవంతుడయ్యనివగనుబల్లు
 జానెఁడౌపొట్టకెన్నియో యూనిపలుకు-
 దన్నుదానెర్గ కయఁజక్కి సన్నుబలుకు-

సున్నఁగానింతఁజూచిన విన్నబలుకు ॥ బ ॥

56

సీ॥ రాత్రివేళనుఁద్రాడు ధాత్రిపై బడియుండఁ గానకఁ బామను వానిపగిది
 దారువు జీకటిఁ బారఁజూడకఁజోరు డనిభయమూనెడి మనుజుపగిది
 నెండమాపులనీర ముండునంచనిపోయి తిరిగివేసారెడి సరునిపగిది
 గలనుదోచినయాస్తి కలనుఁబోయిన నెంతొపరితాప మొందెనుపురుషుపగిది

చెరనుఁగాంతగ వచ్చెడి సర్పముపగిది

బొట్టనింపెడుగారడి కట్టుపగిది

దిక్కుఁబుట్టించి యురికించు టక్కుఁజగతి ॥ బ ॥

57

సీ॥ సాగినప్పుడెయంటు సాగనప్పుడుకంటు వత్తనంబులనంటు పడవకంటు
 ధూమశకటమునందుననంటు బడియంటు కాలినడకకంటు కదలనంటు
 నీటియంత్రములంటు నిమ్మజాతులకంటు కూటిబసలకంటు కుక్కకంటు
 తిరునాళ్లలోనంటు దివ్యగంగకునంటు ఒట్టలకంటు కంబుడులకంటు
 దిగుడుబావులకంటు రాతిగుడికంటు
 యింటిలోపల నడచిన నింటికంటు

కష్టములువచ్చినప్పు డెక్కడిదియంటు ॥ బ ॥

58

సీ॥ ముట్టులోపలఁబుట్టి ముట్టులోపలఁబెక్కి ముట్టుదినమ్ములు ముట్టలేము
 యోనియందునవచ్చియోనియందున భ్రాంతి వీలులేనప్పుడువిడువలేము
 చండాలుడంచును సరిగరానీయము చండాళముననుండి చనఁగలేము
 బొంకుపాపమటంచు బోధించుచుందుముమనముబొంకులుబొంకమాన
 చేరిదొంగకుబుద్ధులు చెప్పగలము [లేము
 దూరబారుల నొకరీతిఁ దొలఁగలేము

మాటఁజెప్పినయట్టుల మనఁగలేము ॥ బ ॥

59

సీ॥ వ్యక్తిపోయినవెను- వట్టిదేయిదియంత వట్టికేననిదేని మానలేదు
బిడ్డన్లుగనువేళఁ బెనిమిటినేస్తంబు వలదనితరువాలే వదలలేదు
సత్పురాణపఠన సమయమై రాగ్యమ్ము కొంపఁజేరువరకుఁగూడలేదు
పిడికెఁమభిక్షంబుఁ బెట్టలేకగృహంబు విడచిపోయెదమని విషవలేదు
కటకటాఁబిది చెడుగని కానలేదు

ఁండలేదని యూరకఁ బండలేదు

ఓర్పుతోనుండవలెనని యుండలేదు ॥ బ ॥

60

సీ॥ సేయుటయొకరుకాఁజేయుటయొక్కరు వేయుటయొకరు వేంచేయుటొకరు
పెంపారుటొకరిది యింపారుటొక్కరు సంతానమొకరిది చింతకొకరు
చెచ్చువారొకరు పేరెచ్చువారొక్కరు వచ్చుటయొక్కరు జచ్చుటొకరు
వ్రాయుటొక్కరుఁడినవ్రాయువారొక్కరు పట్టువారొకరుచేపట్టుటొకరు
కనినవారొకరను మానముచకు నొకరు

ఉన్నవారొక రేమి లేకున్నదొకరు

నింతజెప్పుటమాటకే వింతకొకరు ॥ బ ॥

సీ॥ వారణాశికిఁజని భవునిసంసేవించి ముక్తికై గంగలో మునిగిమునిగి
గయవచ్చిజ్ఞాతులకర్మపిండముఁ బెట్టిముక్తియంచచ్చటమునిగిమునిగి నిగి
బహుప్రయాసఁబ్రయాగవచ్చి తీర్థముఁబట్టిమోక్షమగుచుఁద్రివేణిమునిగిము
దక్షిణగంగనాఁ దనరుగోదావరికొ మోక్షేచ్ఛనచ్చట మునిగిమునిగి

మరియుచునుఁ గృష్ణవేణిలో మునిగిమునిగి

పుష్కరంబుల నన్నిట మునిగిమునిగి

భూరిసేతువనుకొముని భువివిసిగితి ॥ బ ॥

62

సీ॥ పంచరంగులమేడనుంచనాభ్రాంత్యని పాలుమాలకనివు మేలుకొనుము
బంగారుసొమ్ములు సింగారమాయెనే గోలయొకేటికి మేలుకొనుము
సవరత్నములకాంతిఁజివరకాసింపకఁగాలమానముఁగాంచిమేలుకొనుము
పశుపత్నిసుతగృహ వశముఁగాఁబోవక నేలయీకలయని మేలుకొనుము

కాలకింకరుల్ వత్తురు మేలుకొనుము

ఫాలభాగముఁజూడక మేలుకొనుము

చాలుచాలునునిద్దుర మేలుకొనుము ॥ బ ॥

63

సీ॥ పరద్రవ్యమంటకఁ బాపభీతినిఁగని ప్రేమఁజూపినవాఁడె పెద్దవాఁడు
పాడిఁదప్పునితీర్చు పరమధర్మంబని బీదలఁగనువాఁడె పెద్దవాఁడు
పరకాంతతల్లిగఁ బల్కఁరించినఁ బల్కి పెక్కులాఁడనివాఁడె పెద్దవాఁడు
నాదినీదియటంచు నమ్మించితరువాత వేరుబోవనివాఁడె పెద్దవాఁడు

విశ్వమెరిఁగినవాఁడెపో పెద్దవాఁడు

విషయహింసలఁ విడువాడె పెద్దవాఁడు

లోపమనియెంచి పశ్చాత్తికి లోనుగాడు ॥ బ ॥

64

పెండ్లిపెండ్లియటంచుఁ బేరంటమనియంచుఁగొంపలమైడువారుకొంతమంది
బ్రహ్మచారులమంచుఁ బరమవిజ్ఞలమంచుఁ గొంపలమ్మనివారుకొంతమంది
బ్రతుకుపై నాసచే బాకీలొనర్చియే గొంపనిల్పిడువారు కొంతమంది
కల్లుసారాల్ దావి కానినారలఁగూడి కొంపఁగూల్చెడువారు కొంతమంది
కొంపలోకొంపలనువారు కొంతమంది

కొంప పాడుగాననువారు కొంతమంది

కొంపకు నసర్థమనువారు కొంతమంది ॥ బ ॥

65

సీ॥ చేయుపనినేత్తి చేయుచుంటిమిగాని క్రొత్త పనికొ మొదలెత్తఁగలమె?
లి నెడియన్న మెమరితినుచునుంటిమిగాని సదయనికొకయన్నముదినఁగలమె?
కట్టినవస్త్రమే కట్టుచుంటిమిగాని రంగుమార్పుట లెరుగంగఁగలమె?

పెట్టినవిత్తునే పెట్టుచుంటిమిగాని కొత్త విత్తువెదకి విత్తఁగలమె?

లోనికి సపునునూడ్పుఁగా నూనఁగలమె?

పడతినిన్నటిది యయని విడువఁగలమె?

మితగాఁబల్కుచుండుట లుతబలమె ॥ బ ॥

66

సీ॥ ఆర్యసంఘముఁజేరి హరినామకీర్తన మాచరించుచునుండి నదియదినము
భక్త సంతతిఁగూడి పార్వతీపతిధ్యాన మాచరించుచునుండినదియదినము
క్షైస్త్ర వసభఁకేగిఘనునేసునికొ బూజ లాచరించుచునుండినదియదినము
బౌద్ధజనులఁగాంచి పరహింసవిడిసేవ లాచరించుచునుండి నదియదినము

యాఖుదా ప్రోవరాయను నదియదినము

దీనశుభమెట్లు లేదను దినముదినము

దినమనినఁగర్హ చనుట తద్దినముకనుము ॥ బ ॥

67

సీ॥ బ్రహ్మసంఘముఁ జేరి పరమాత్మఁ డొక్కఁ జేమనకనువాఁడెపో మనుజవరుఁడు
 ఘనమైనసభ కేగి కరుణాబ్రజాసేన మందిరకావాఁడెపో మనుజవరుఁడు
 నియతసంఘముఁ గాంచి నియతి వ్రాతను వ్రాసి మరలనివాఁడెపో మనుజవరుఁడు
 హింసఁ జేయక నొక్కఁ యిష్టదేవతఁ గొల్చి భక్తి మన్వాఁడెపో మనుజవరుఁడు
 మహిమఁ దెలసినవాఁడెపో మనుజవరుఁడు
 మత్తుఁ ద్రాగనివాఁడెపో మనుజవరుఁడు
 మైలయంటనివాఁడెపో మనుజవరుఁడు ॥ బ ॥

68

సీ॥ పనిలేక బారుగింటఁ బాదంబుఁ జెట్టకఁ బతిసేవమనినదే వనితవనిత
 అతిథివాకిటనిల్చి యన్నమమ్మోయన్న భక్తితో విన్నదే వనితవనిత
 కష్టమే తెంచిన గట్టకటఁబడఁబోక వరశక్తి నున్నదే వనితవనిత
 పెద్దలఁబాడఁగన్నఁ బేర్చినెదురేగి వందనమన్నదే వనితవనిత
 పరపురుషు నెరుంగకున్నదే వనితవనిత
 వాసిరెండిడ్లఁగన్నదే వనితవనిత
 వాదులాడకనున్నదే వనిత గురుత ॥ బ ॥

69

సీ॥ చేయెత్తి దానంబుఁ జేసినవారిదే బ్రదికినవారిలో బ్రదుకుబ్రదుకు
 సర్వంబుఁడనఁగాను సమబుద్ధిఁజూచిన వారిదే బ్రదికిన బ్రదుకుబ్రదుకు
 కామాదిగుణములఁ గడలకుండఁగఁబట్టి బ్రదికినవారిదే బ్రతుకుబ్రతుకు
 సాధుసాంగత్యంబు సతతంబువీడకఁ బరగినవారిదే బ్రదుకుబ్రదుకు
 ప్రాణములే నిల్విననువారి బ్రదుకు కెబ్రదుకు
 పాతకంబు లొనర్పని బ్రదుకు కెబ్రదుకు
 ప్రిజలుకొట్టినఁదిట్టినఁ బ్రదుకుబ్రదుకు ॥ బ ॥

70

సీ॥ సత్ప్రవర్తనయండసభఁ జేయవలయు నాయంతవై రాగ్యమాయ నెడిమాట
 ధర్మమునడుగఁగాఁ దరువాతఁజూతము వ్రాయుటేటికనిపోఁబలుకుమాట
 గురువుగావలయు నాగుణముకుదురుట కైయదిడఁబమనితూలనాఁడుమాట
 శ్రీరామభజనమ్ముఁ జేరిచేయవలెనా యంటఁదగదయను నీస్తుమాట
 అన్నమడిగినమరల రమ్మన్నమాట
 యేమిచేసిన సేమి యంచెన్నమాట
 నూటిగాదని నేననుచున్నమాట ॥ బ ॥

71

సీ॥ ఘోరసంపాదాబ్ధిఁగోల్చెఁబడి వెనుఁముందుఁగానక సుంతమునిగిమునిగి
వెండ్లాముపిల్లలక బెక్కులొమరకలఁ జిక్కులొనెకకొంత చిక్కిచిక్కి
ధనమనుతరఁగలు దబదబలాడుచుఁ బుట్టెకుఁదాకఁగ ముక్కిముక్కి
ఆశయకముసలుల త్యాశతోఁబట్టరాఁజీతిమైయెంతయో వెక్కివెక్కి
పైఁబడఁగఁగాల సర్పము బ్రాకిబ్రాకి
యంధకారమునాకబాచి సణిగియణిగి
పోవుచుండఁగఁ జూచితిఁ బొంగిపొంగి ॥ బ ॥

72

సీ॥ పతియెదైవంబని భావంబుసందెంతో సమ్మియున్న దెమంచి నాతినాతి
పతియూరలేకున్నఁ బైపై మెరుంగుల నటింపకున్నదే నాతినాతి
పతికన్నముందుగ ఫలములేకభక్షింప నాయనియున్నదే నాతినాతి
పతికినశ్రూషలు భక్తి జేయుచునొక్క నాల్కతోనున్నదే నాతినాతి
నాధునెడఁబాయకున్నదే నాతినాతి
సమ్మి యుపవాసమున్నదే నాతినాతి
నక్కజిత్తులులేనిదే నాతినాతి ॥ బ ॥

73

సీ॥ ప్రాణంబునిజమని బహుకష్టమొందెడు కనుమూయనిజమది కాదుకాదు
కనకంబునీకెంతో ఘనమనిచూచెడు కనుఁగొన్నస్థిరమది కాదుకాదు
పిల్లలుఁబెడ్లాముఁ బెల్లమంచెన్నెడు గరళంబదియరుచి కాదుకాదు
గృహభూనిధానమ్ము లింపనియెంచెడు కటకటాసుఖమది కాదుకాదు
కంటెకాసులు నదమే కాదుకాదు
కర్మదాయాది చుట్టాలె కాదుకాదు
కనుపడిన రాఁబుదేవుడే కాదుకాదు ॥ బ ॥

74

సీ॥ ససకాదిమానీంద్రీసంఘంబునకుఁజూడ నాదిమార్గంబై నదదియునదియె
శుకశౌనకజనక మమతిబృందములకు నాధారమైనదియదియు నదియె
బ్రహ్మదేవతలే పతింబుఁచఁగాముందు సంతఁదెలియకున్నదదియునదియె
మువ్వరుమూర్ఖులమూలంబునకుమూల మైనెగడినయట్టిదదియునదియె
సూర్యచంద్రులు కనరాకఁ జూచునదియె
కాలకాలంబునుజ్జిత కాలమదియె
పుట్టుగిట్టులఁబోయినక బోనిదదియె ॥ బ ॥

75

సీ॥ శుక్లశోణితములు జోడుగానండమై పెరుగఁగఁదరువారఁ బిండమాయె
 బిండమైపుట్టియుఁ బేరేమిలేకయ నాడుచుఁదానె బ్రహ్మాండమాయె
 దరునాతనేనని తగిలిమాయునుఁబడి కానకఁబోవుటఁ గాయమాయె
 దిరిగిపెండ్లామని తెచ్చిగీముననుంప మోహంబధికమాటమోసమాయె
 మరలబిడ్డలు ధనమని మానదాయె
 గొడువవారలచేఁదిట్లుఁ గొట్టునాయె
 గొనకుచ్చుత్తుపు చేతిలోఁ గోలుపోయె ॥ బ ॥

76

సీ॥ మాటలూరకఁ జెప్పమాటలపోతంపుమునిగఁగూర్చున్నమాకునిఁగఁగండ్లు
 దండిగాభుజింబుంపఁ దిండిపోతనియంపు తక్కువభుజింబుంప బక్కటండ్రు
 సోకువేసమువేయఁ బోకిరియనియండ్రు బాగులేకున్నను జోగులండ్రు
 తీరినిపనిఁజేయఁ గోరికఁగలదండ్రు పనిఁజేయకున్నను వనితయండ్రు
 అన్నమడుగనివానికి సన్నమండ్రు
 అన్నమడిగినవానికి సున్నయండ్రు
 బూటకములికేటికీ మాటవిండ్రు ॥ బ ॥

77

సీ॥ పుట్టిలోఁజెదలుగాఁ బుట్టిచచ్చుటెగాని పుట్టుటేమనిమతి పుట్టులేదు
 చెట్టుమీదనుఁబడి యెట్టలేచుటెగాని లేచుటేమనియొకి తోచలేదు
 గిజగానివలెఁగూడుపుజింబుంచుటెగాని కూడుటేమనివాంఛగూడలేదు
 ఎద్దుమ్రొంగినయట్లు ముద్దమ్రొంగుటెగాని మ్రొంగుటేమని వెదుకంగలేదు
 ఆలుసోలునులేదు యే జోలికాదు
 చాలుమూలయుఁగాదు యేగోలలేదు
 డబ్బుతబ్బిబ్బుఁజేయు నీదెబ్బరాదు ॥ బ ॥

78

సీ॥ ఆనందవార్ధిలో హంబుగామనువాడు సంసారవార్ధిని స్నాతుడగున
 పరమాత్ముభజింబుంచిఫలమునందెడువాడుచెట్టుకాయలఁజాడఁ జేరఁజనున
 శ్రీరామనామంబుఁ జేతఁబెట్టెడువాడు కందిపుల్లలబొట్టుఁ గడుపనగున
 టంకారనాదంబు నొక్కటవినువాడు వేరుగంటలనాడు వినఁగనగున
 ముక్తికాంతఁగవయువాడు మురియఁగనున
 జ్ఞానియైసట్టివాడు సజ్ఞానియగున
 దారిఁజనువాఁడొకఁడు పెడదారిఁజనున ॥ బ ॥

79

సీ॥ చచ్చుచుండినవారు చచ్చుచునుండిరి బ్రదుకుచుండినవారు బ్రతుకుచుండ
 దినుచునుండెడివారు తినుచునేయుండిరి తినకనుండెడివారు తినకనుండ
 నవ్వుచుండెడివారు నవ్వుచునుండిరి నవ్వకుండినవారు నవ్వకుండ
 గనుచునుండెడివారు గనుచునేయుండిరి కనకనుండినవారు కనకనుండ
 జేయువారలెల్లప్పుడుఁ జేయుచుండ
 మిగులువారలెల్లప్పుడు మిగులుచుండఁ
 విల్లిపట్టిసోడినాఁ జెల్లెనిండ ॥ బ ॥

80

సీ॥ గురువుపాదముఁబట్టి గుర్రెరింగినవారు తమలోనివైరంబు తగ్గవలయు
 శ్రీరామభజనయే చేయనొననువారు సత్సహవాసంబు సల్పవలయు
 సంసారముల్ జేయు చక్క-నెర్గినవారు యజ్ఞపంచకముఁజేయంగవలయు
 బ్రహ్మచర్యవ్రతపత్తిభాగం చెడువారుయెవరేక జననిగ భావింపవలయు
 దేశభక్తికిరాట్నంబు దొప్పవలయు
 గరుణగల్గిన ఖద్దరే కట్టవలయు
 దేవుఁగననున్న నన్నియుఁ దీరవలయు ॥ బ ॥

81

సీ॥ మోక్షమార్గమునకై మోహంబువిడచినయార్థులఁజేరుఁడియయ్యలార
 వైకుంఠపదవికై వనజాక్షుమరినమ్ము భక్తులఁగూడుడి భవ్యులార
 కైలాససిద్ధికై కరకంకుమదిఁగొల్పు ననుజల నరయుఁడి యన్నలార
 స్వర్గసంప్రాప్తికై సాధుపూజలొనర్చు పురుషులఁగలయుఁడిముఖ్యులార
 అన్యసుఖములఁగోర రాదయ్యలార
 శమనలోకమనినదె సంసారులార
 అన్నిలోకములకొగను ననఘులార ॥ బ ॥

82

సీ॥ భర్తయేగురువుగ భావించిమదిలోన నానందమొందుడో యమ్మలార
 ఆచార్యవర్యుని యాజ్ఞ వాంఛించిన నాచరణగ్రహించుఁడక్క-లార
 పనిలేకయేతల వాకిటనిలమీకుఁ దగదమ్ము తగదమ్ము తరుణులార
 పురుషుడొక్కఁడుండఁబోరాదుమీకటఁబనియెంతయుండినఁబణతులార
 పరునిఁగననవ్వఁ బోకుఁడి వనితలార
 పాపపుణ్యము లరయుఁడి పడఁతులార
 ధర్మమేజయ కూసుడి తల్లులార ॥ బ ॥

83

సీ॥ గొప్పమీడలంగట్టుకొనిపై నగనుకారు మాటలోభిక్షులై మ్రగ్గుటయై
బడకకర్నీలపై బండ్లి మురియువారు పలుగురా నేలలబండుటయై
గాలికిబంకాల్గు గట్టించుకొనువారు మరుపూటగాలిలో ముసలుటయై
బంగాడుటయ్యలపైనినూ గేడువారుయెత్త మంచపుగుక్కి నుండుటయై
వెన్నెలకు వెన్న-చీకటి వేగుటయై
మంచిసెబ్బర సెబ్బర మంచిదాయె
వాడలేబండ్లు బండ్ల వాడలాయె || బ ||

84

సీ॥ మనతాతండు లేమరకంగ రెప్పనాఁగాంచుచుండంగబోమగడియలోన
రాజాధిరాజు నైనాజ్యమంతయు నేలి యున్నార లేవారలుగ్విలోన
గన్నులుమూసియొక-విధానంగూర్చున్న మానులై పోలేదెమాటలోన
నదితసాధువులుసన్యాసులుస్వాములుఁ జెప్పకబోవ లేచిటకలోన
మనముసీరమెప్పుగాదుగామనసులోన
బూడుండికనై నమంచిదాచూపులోన
జన్మరాహిత్యమాటకీజన్మలోన || బ ||

85

సీ॥ వాల్చుగూవాక్యములేనమ్మికఁబడివిన నియతిబ్రహ్మమునెఱిసేననంగ
నీవునీలోఁజూడనీవుబ్రహ్మంబనిపెద్దలునాలా శెవివఁగఁగనఁగ
బూడఁజూడఁగ నేమిచోద్యంబుఁగానకఁజూచినవారుపోఁబూడఁగనఁగ
ఈయాత్మయేబ్రహ్మ మిక నేలబ్రదుకని చచ్చినవారింకఁ జాలునవఁగ
పాడిదప్పుట గలదయా బ్రహ్మకనఁగ
జేరికులముబలమురెండు జీవుడనఁగ
నెలులఁబోయెనోలేడు పోలేలనంగ || బ ||

86

సీ॥ నల్ల తెల్లనియెల్లఁ బెల్లపుఁజల్లఁగానాయువఁ వృక్షంబునాయుఁగొలకు
గాఢసర్పముత్తి చాలుఁగానంధుఁ ఖోరుండఁమింగునం ఖోకదలకు
నాశయ్యఁ నెదురోగ మాశింబితల కెక్కి మూరకంబానరింతుఁదీరునలకు
గోధమఁ శత్రువుపాదముఁగలిగింపికొండుఁగూల్పును పాదకంపుకొరకు
వాసనాదోషమాపోదు కాశుకొరకు
వచ్చుమదమను యేనుగు చచ్చువరకు
మోహమఁ గుక్కకరచునీ జేహికడకు || బ ||

87

సీ॥ హరితాదేవుడటంచునరయుదహుండుమావై శుంఠమునలక్ష్మీవలచినాడు
కైలాసపతియై శ్రీ కంఠుడటందుమా యతనికిద్దరుసహృదౌటంగాడు
బ్రహ్మజేవునిబరబ్రహ్మమటందుమా పీతాంబరనిబొడ్డు బిడ్డవాడు
జేవేంబ్రుడేదేవ దేవుడటందుమా పదినూర్ల యోనుల బంటుకాడు
గణపతికదేవుడనె బెద్దకడుపువాఁడు
యే నెబ్రహ్మమనియనఁగ నెవఁడుఁగాడు
సూదికొనమోపలేకున్న చోటుజూఁడు ॥ బ ॥

88

సీ॥ కలలోనగాంచిన కాంచనంబును లేచి లీలఁగాఁగనబాడ లేనియట్టు
ముత్యపుఞ్చనా మురియుచుఁజూచిన రజతంబులరు నాత రానియట్టు
గుండెటికొమ్మును గోటివెదకుచుండ దానఁజూచినతేక దనరునట్టు
లాకాశపుష్పమం చనుచుండ బేరునుఁబొల్చిచూడఁగలేక పోయినట్టు
వంధ్యసుతుఁగన్పట్టుల్ కల వచ్చినట్టు
నాతిమాటనుఁగట్టినా నమ్మినట్టు
జూడఁజూడఁగజగమంత చూరుకట్టు ॥ బ ॥

89

సీ॥ తల్లిదండ్రీమాటనుఁదప్పకవిమఁవాడెమలభూషణుడైనకొడుకుకొడుకు
కొడుకునకునిజంబు కోరిచెప్పినవారె ధరణిలోనిజమైన తల్లిదండ్రీ
పతియాజ్ఞ కెప్పుడులోబడియుండివిసుఁగకసంసారమన్న దేసతియుసతియు
బరకాంతఁడల్లిగా భావించినతికెప్పు బరమసుఖించిచ్చు పతియుపతియు
గోమముఁదప్పకబాలించు రాజురాజు
పాడివీడకనడచెడి పంజలుపంజలు
సత్తుఁజత్తులెరుఁగనిదే జన్మజన్మ ॥ బ ॥

90

సీ॥ హిమగిర్జిహంతాల హెచ్చైనయజ్ఞముల్ తూగిచేసినమరుత్తువుఁడేడి
పల్లమృదుమెత్పించిపడివాననుఁగాంచిపగోమముల్ చేయునువశాత్తుఁడేడి
యెట్టిమేధఁముదచ్చి యుద్ధులఁబూజించి నవరత్నములొసంగు నయగుఁడేడి
యేడుటిన్రులుగాడ నేకమ్ముగావేలి సిరియతిధులదను తిలియునేడి
తల్లిమాటకుఁ దానోడి తల్లివేడి
వనమునకుఁబోయి వానరవడులఁగూడి
రావణాసురుఁజంపిన రాముఁడేడి ॥ బ ॥

91

సీ॥ ఆకాశగంగను యాచించిభూమిపై నూచుభగీరథుడున్నవాడె
 పాకశత్రువునచ్చి ప్రార్థింపనశ్వంబు నొసగినట్టిదిలీళుడున్నవాడె
 యుదయాద్రినస్తాద్రి సొక్కగట్టుగ నేల నుచినమాంధాత యున్నవాడె
 కొడుకునడిగికోర్కెఁ గొన్నాళ్ళవయసుననుండఁ గనుయయాతియున్న
 యొక్కనాడు సృపుల నెల్ల నొకడుఁగాడె (వాడె
 తొల్లిరణమందుఁబారఁగఁ దోలివాడె
 యుండు నేయంబరీషుని నున్నవాడె ॥ బ ॥

92

సీ॥ బహుభార్యలనుఁగూడిబహుసంతతిని వేడినడసినశశిబిందుబ్రదుకుఁగలదె
 బంగారు వేడికబహుయజ్ఞములుజేసిఫలముఁగన్న గయునిబ్రదుకుఁగలదె
 అన్నదానంబధులప్పు దానముజేయు వరరంతిదేవుని బ్రదుకుఁగలదె
 కణ్వాశ్రమాబునఁ గణ్వనిదయఁజేరి రాజై నభరతుని బ్రదుకుఁగలదె
 రసమొదవుఁజేయు పృథురాజు బ్రదుకుఁగలదె
 పరశురాముని నిజమైన బ్రదుకుఁగలదె
 శాశ్వతమెమఱుమంచని చాటవలదె ॥ బ ॥

93

సీ॥ మాక్రొన్నయమునొంచుమార్కండేష్వుడుపనిఁగొని వెదకినమనకురాడు
 భక్తశిఖామణి ముక్తిమార్గవిదుడు తిరమతిఁబ్రహ్మదుఁ డరిగినాడు
 శ్రీరామునాజ్ఞచే వారాశిదాటిన వాయుపుత్రుఁడెహి పోయినాడు
 హరిజేరిభక్తుడై వరలంకఁగై కొన్న ఘనవిభీషణుఁడెందుఁగనఁరాడు
 పూనియాద్రాణిఁ బరికింపఁగానరాడు
 గాఢస్థిరజీవులేయిట్లు లైసనాడు
 తుక్కునుసము బిసాదను లెక్కఁజూడు ॥ బ ॥

94

సీ॥ కొడుకులుకోడండ్లు కొట్టితిట్టకమున్నె బాగుగఁదలఁతెల్ల బడకమున్నె
 కాళ్లఁజేతులఁబుష్టికమముదప్పుకమున్నె పండ్లు మొత్తంబూడిపడకమున్నె
 కనుచూపుచనికట్టి కరముఁజేరకమున్నె గడగడదలయాపబడకమున్నె
 నరములుబిగఁదన్ని నడుమునొంచకమున్నె పలుకులుతడిబిడిపడకమున్నె
 వినినమాటను మఱిమరి వినకమున్నె
 బొత్తుగాజ్ఞాపకముతప్పి పోకమున్నె
 నిజగురుప్రజేరియుండు మన్నిటికివన్నె ॥ బ ॥

95

సీ॥ అశనుగోస కామావిశ్రతులరోసి గుణములదెగటార్చుగురుడుగురుడు
గురురాయుపాదముతో కోరిహృత్సమనకుంతితధృతినిల్చు గురుతుగురుతు
ఎనిమిదిపూలచేనెరింగినదృక్తిమై పురహరుకొబూజించు పూజపూజ
పర్యభూతములందుసమబుద్ధిజూపుచుమానసబుమానుటమంచిమంచి
తెలసిమత్తునువడలుతు శైలివైతెన్వి
భువినిససత్వబుమాను న బుద్ధిబుద్ధి
జగ్గలేదినినెలలగుటే జనుముజనుము ॥ బ ॥

96

సీ॥ అన్నిటిఁదెలసెడియీత్తిపోవుటెమోక్ష పదివియంచుదురుభాగవతులు
జ్ఞానస్వరూపమేచాలనాత్మనుమానువడలుమోక్షమటంద్రుభాగవతులు
పానాణసదృశమైప్రబలునాత్మ నెరింగినరలుమోక్షమటంద్రుభాగవతులు
జేన్పడవిద్యనుఁజేరకుండుటెమోక్ష పదిమనియందరుభాగవతులు
భవహరిముమోక్షమిచ్చు భాగవతులు
హరమమేమోక్షమిచ్చు భాగవతులు
భ్రమవిమలమోక్షమిచ్చు భాగవతులు ॥ బ ॥

97

సీ॥ ఈయత్తబట్టబై లేమిలేదనిచెప్పి గురుమానసిసమాప్తగురు నెరిగి
మూలములేకనిమూలమ్మునెరుగు శరీరముకల్లయకొరీశి నెరిగి
నిలఁజూచుచేహాక్రిమ్మరి లేట్టు మనశిరములనుమాట నెరిగి
భాగ్యునిమాత్రబనుకరనుమోక్షముఁగాంచి చలనముమానెడిశక్తి నెరిగి
మట్టిబాగునొకటిగ మదినినెరిగి
సుఖముఁగుఁఖముసమముగఁ జూడ నెరిగి
ఖరమునశ్వబునొకటిగాఁ గిడకు నెరుంగ ॥ బ ॥

98

సీ॥ పుట్టమగిట్టమిట్టనుకొట్టదు బట్టబై తెయుండుపట్టరాదు
సత్తుచిత్తులుగాదుయెత్తుచింపులబోదు మొత్తమంతటనుంట నెత్తరాదు
నిగమపద్ధతిఁగాదుజగతియంతడబోదు పగలురాతిరియనినెగడరాదు
చూడఁజూడఁగఁగాదువాడవాడలలేదు యేడజూచినదోడతొడరాదు
విద్వియయవిద్యగాదది గిద్దెగాదు
వాడిగలసూచికొనమోపఁ జూడరాదు
నాదినీదియను నేరుక కాదుకాదు ॥ బ ॥

99

సీ॥ ఉదయాస్తమయములునొక-నాడై యుండుబ్రహ్మమారునటంచుబలు
[కుటాయె

నటువంటిబ్రహ్మలత్యంతంబుబోవశ్రీవిష్ణుఁడొక్కఁడనాగవినుటయాయె
నటువంటివిష్ణులనంతమ్ముబోవఁగాఁ గరకంఠఁడొకఁడనఁగ్రాలుటాయె
నటువంటికరకంఠులందరుమారుగ శివుఁడుశాశ్వతఁడనిచెప్పటాయె

స్మృతికర్త లెఱుఁగితి నేగుటాయె

గాలిబీల్చెడితిత్తి నాకగనఁగనాయె

వ్రాసినదెవ్రాసిమరియదె వ్రాయుటాయె ॥ బ ॥

100

సీ॥ కోట్లుసంపాదించికొంపఁబెద్దఁగఁజేసి మరలబోయెడివొరమంగళంబు
మాటమాటకునొకమాటనుఁగిల్పించు మారాఁదనీకిదేమంగళంబు
మెటిపోతువుగాక బెటిపోతువునై మహిమ నేలెడిప్రభూమంగళంబు
కోటలఁ బేటలఁగోనొకి నెలసిన మామయ్యనీకిదేమంగళంబు

మంచునుఖమిచునీశ్వరా మంగళంబు

మదినిదయఁజూడుచరమేశ మంగళంబు

మరచిపోఁగాలనికన్వామిమంగళంబు

బట్టబయలొక్క శంఖ వట్టమా

101

(శ్రి)

న ట్టి మా య శ త క ము స ర్వ ము

(శ్రి) పరిపూర్ణుడ కౌకితముగా సామూర్ణము.

(శ్రి) (శ్రి) (శ్రి) (శ్రి) (శ్రి)

